

INNOVATSION TA'LIM MUHITIDA TALABALARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING INTEGRATIV METODIKASI

Annotatsiya. Mazkur maqolada innovatsion ta'lim muhitida talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning integrativ metodikasi ilmiy-nazariy va metodik jihatdan asoslangan. Tadqiqotda oliy ta'lim jarayonida talabalarning kommunikativ faolligini oshirish, mustaqil fikrlash, o'z nuqtayi nazarini asoslash, jamoada hamkorlik qilish, fikr almashish va o'z faoliyatini refleksiv baholash imkoniyatlarini kengaytirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va interfaol ta'lim metodlarini o'zaro integratsiyalashning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, muammoli ta'lim, debat, case-study, hamkorlikda o'qitish va flipped classroom kabi metodlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari yoritilgan. Talabani kommunikativ faoliyatini izchil tashkil etishga yo'naltirilgan integrativ metodik yondashuv taklif etilib, uning asosiy tarkibiy qismlari va amalga oshirish bosqichlari aniqlangan. Tadqiqot natijalari innovatsion ta'lim muhitida o'quv mashg'ulotlarini kommunikativ yo'nalishda tashkil etish va talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini maqsadli rivojlantirish uchun metodik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Kalit so'zlar: innovatsion ta'lim muhiti, kommunikativ kompetensiya, integrativ metodika, raqamli texnologiyalar, interfaol metodlar, muammoli ta'lim, debat, case-study, hamkorlikda o'qitish, flipped classroom.

ИНТЕГРАТИВНАЯ МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ В ИННОВАЦИОННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Аннотация. В статье научно-теоретически и методически обоснована интегративная методика развития коммуникативных компетенций студентов в условиях инновационной образовательной среды. Особое внимание уделено повышению коммуникативной активности студентов, развитию самостоятельного мышления, способности аргументировать собственную позицию, взаимодействовать в коллективе, осуществлять обмен мнениями и рефлексивно оценивать результаты собственной деятельности. Проанализированы педагогические возможности интеграции цифровых технологий и интерактивных методов обучения в процессе целенаправленного развития коммуникативных компетенций. Раскрыты дидактические возможности использования проблемного обучения, дебатов, метода case-study, совместного обучения и технологии flipped classroom. Предложен интегративный методический подход, направленный на последовательную организацию коммуникативной деятельности студентов, определены его основные структурные компоненты и этапы реализации. Результаты исследования могут служить методической основой для организации учебных занятий в инновационной образовательной среде и целенаправленного развития коммуникативных компетенций студентов.

Ключевые слова: инновационная образовательная среда, коммуникативная компетенция, интегративная методика, цифровые технологии, интерактивные методы, проблемное обучение, дебаты, case-study, совместное обучение, flipped classroom.

AN INTEGRATIVE METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' COMMUNICATIVE COMPETENCIES IN AN INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Annotation. This article provides a theoretical and methodological justification for an integrative methodology aimed at developing students' communicative competencies in an innovative educational environment. Particular attention is given to enhancing students' communicative activity, developing independent thinking, the ability to justify their viewpoints, collaborate in teams, exchange ideas, and reflectively evaluate their own performance. The pedagogical potential of integrating digital technologies and interactive teaching methods for the purposeful development of communicative competencies is analyzed. The article highlights the didactic potential of problem-based learning, debates, case study, collaborative learning, and the flipped classroom approach. An integrative methodological approach is proposed to ensure the systematic organization of students' communicative activities, and its main structural components and implementation stages are identified. The findings can serve as a methodological basis for organizing learning activities in an innovative educational environment and for the purposeful development of students' communicative competencies.

Keywords: innovative educational environment, communicative competence, integrative methodology, digital technologies, interactive methods, problem-based learning, debates, case study, collaborative learning, flipped classroom.

Kirish. Bugungi kunda oliy ta'lim oldida turgan muhim vazifalardan biri talabalarni nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalar bilan, balki samarali muloqot qilish, o'z fikrini aniq va asosli ifodalash, hamkorlikda ishlash hamda muammoli vaziyatlarda maqbul qaror qabul qilish kompetensiyalari bilan qurollantirishdan iborat. Kommunikativ kompetensiya talabaning ta'limiy, kasbiy va ijtimoiy faoliyatida samarali hamkorlikni ta'minlovchi muhim kompetensiyalardan biri sifatida namoyon bo'ladi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda faol va muammoli ta'lim yondashuvlarining kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishdagi imkoniyatlari alohida ta'kidlanmoqda [1; 2].

Ta'lim jarayonining raqamlashtirilishi va innovatsion pedagogik texnologiyalarning rivojlanishi talabalarning kommunikativ faoliyatini tashkil etish uchun yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Raqamli vositalar orqali talabalar axborotni mustaqil izlash, qayta ishlash, fikr almashish, hamkorlik qilish va o'z faoliyati natijalarini turli shakllarda taqdim etish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bunday sharoitda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish ta'lim mazmunini innovatsion texnologiyalar bilan uyg'unlashtirishni talab etadi.

Muammoli ta'limning kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi imkoniyatlari Li va hammualliflarning tizimli sharhida tahlil qilingan. Tadqiqotchilar problem-based learning yondashuvining talabalarning professional kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish bilan bog'liq ijobiy imkoniyatlarini qayd etganlar [1]. Case-based learningga bag'ishlangan tadqiqotlarda esa mazkur yondashuv kommunikativ ko'nikmalar, muammolarni hal qilish qobiliyati va o'quv motivatsiyasini rivojlantirishga xizmat qilishi ko'rsatilgan [2].

Shuningdek, case-based, problem-based va team-based learning yondashuvlarining ta'lim natijalariga ta'sirini umumlashtirgan zamonaviy meta-tahlilda ushbu yondashuvlarning kommunikativ ko'nikmalar, muammolarni hal qilish va mustaqil ta'lim bilan bog'liq ijobiy natijalari aniqlangan [3]. Bu holat kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda talabaning faol, muammoli va hamkorlikka asoslangan faoliyatini tashkil etish zarurligini ko'rsatadi.

Biroq raqamli texnologiyalar, muammoli ta'lim, debat, case-study, collaborative learning va flipped classroom kabi vositalardan **alohida foydalanish** kommunikativ kompetensiyaning barcha komponentlarini yaxlit rivojlantirishni har doim ham ta'minlamaydi. Shu sababli mazkur vositalarni ta'lim maqsadi, mazmuni va talabaning kommunikativ faoliyati bilan uzviy bog'lash, ya'ni yagona metodik tizim asosida integratsiyalash dolzarb pedagogik muammo sifatida namoyon bo'ladi.

Shundan kelib chiqib, maqolaning maqsadi–**innovatsion ta'lim muhitida talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi raqamli texnologiyalar va interfaol pedagogik metodlarni integratsiyalash asosida takomillashtirilgan metodikani ilmiy-metodik jihatdan asoslash.**

Tadqiqotning ilmiy yangiligi raqamli texnologiyalar va interfaol metodlarni kommunikativ kompetensiyaning turli komponentlarini rivojlantirishga yo'naltirgan holda integratsiyalash hamda talabani Research–Reasoning–Response–Reflection (4R-CYCLE) bosqichlari asosida kommunikativ faoliyatini izchil tashkil etishga qaratilgan metodik yondashuvning taklif etilganligi bilan belgilanadi.

Adabiyotlar tahlili. Talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda faol, muammoli va hamkorlikka asoslangan ta'lim yondashuvlari bilan uzviy bog'liq holda o'rganilmoqda. Tadqiqotlar kommunikativ kompetensiyaning faqat nutqiy faoliyat bilan cheklanmasligini, balki fikrni aniq ifodalash, tinglash, hamkorlik qilish, muammoni birgalikda hal etish va o'z fikrini asoslash kabi ko'nikmalarni ham qamrab olishini ko'rsatadi [1; 2].

Li va hammualliflarning tizimli sharhida problem-based learningning professional kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishdagi imkoniyatlari tahlil qilingan. Mualliflar muammoli vaziyatlarni guruhda muhokama qilish, turli yechimlarni taqqoslash va ularni asoslash jarayonlari talabalarning kommunikativ faoliyatini faollashtirishini ko'rsatganlar [1]. Mazkur yondashuv muammoli topshiriqlarni kommunikativ vazifalar bilan uyg'unlashtirish uchun nazariy asos yaratadi.

Yoo va Park tomonidan olib borilgan tadqiqotda case-based learningning kommunikativ ko'nikmalar, muammolarni hal qilish qobiliyati va o'quv motivatsiyasiga ta'siri o'rganilgan. Natijalar real yoki modellashirilgan vaziyatlarni tahlil qilishga asoslangan ta'lim talabalarning fikr almashishi va o'z qarashlarini asoslashga qulay sharoit yaratishini ko'rsatadi [2].

Zou va hammualliflarning sistematik sharhi va meta-tahlilida case-based, problem-based va team-based learning yondashuvlarining ta'lim natijalariga ta'siri umumlashtirilgan. Tadqiqotda mazkur yondashuvlarning kommunikativ ko'nikmalar, muammolarni hal qilish va mustaqil ta'lim bilan bog'liq natijalari tahlil qilingan [3]. Ushbu natijalar kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda individual faoliyat bilan bir qatorda jamoaviy va muammoli faoliyatni tashkil etish muhimligini ko'rsatadi.

Kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik intervensiyalarni o'rgangan tizimli tadqiqotlarda ham faol ta'lim, amaliy vaziyatlar va kommunikativ mashg'ulotlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari ko'rsatib berilgan [5]. Bunday yondashuvlar talabani tayyor axborotni qabul qiluvchi emas, balki o'quv jarayonining faol ishtirokchisi sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Hamkorlikda o'qitish nazariyasiga oid tadqiqotlarda esa ta'lim jarayonini kichik guruhlarda tashkil etish talabalarning o'zaro bog'liq faoliyatini kuchaytirishi, fikr almashish va umumiy natijaga erishish jarayonida kommunikativ hamda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishi ta'kidlanadi [6]. Shu sababli collaborative learning kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish metodikasining muhim tarkibiy qismi sifatida qaralishi mumkin.

Flipped classroom modeli bo'yicha olib borilgan tizimli adabiyotlar sharhida esa mazkur yondashuvning oliy ta'limda auditoriya vaqtini faol o'qitish, muhokama va hamkorlikka yo'naltirish imkoniyatlari tahlil qilingan [4]. Ushbu modelda talaba o'quv materiallari bilan oldindan mustaqil tanishib, auditoriyada esa bilimlarini muammoli va kommunikativ topshiriqlar orqali qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Shunday qilib, mavjud tadqiqotlar **muammoli ta'lim, case-study, collaborative learning va flipped classroom kabi yondashuvlarning kommunikativ faoliyatni faollashtirishdagi imkoniyatlarini** asoslab beradi. Shu bilan birga, ularni raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashtirib, kommunikativ kompetensiyaning turli komponentlarini yagona metodik sikl asosida izchil rivojlantirish masalasi yanada chuqur metodik asoslashni talab etadi.

Mazkur ilmiy bo'shliq ushbu tadqiqotning asosiy yo'nalishini belgilaydi. Tadqiqotda yuqoridagi pedagogik vositalarni alohida qo'llashdan ko'ra, ularning funksional imkoniyatlarini birlashtirish va talabani **izlanish** → **fikrlash** → **javob berish** → **refleksiya** ketma-ketligida kommunikativ faoliyatga jalb etish taklif etiladi. Shu asosda **4R-CYCLE** innovatsion ta'lim muhitida kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishning integrativ metodik mexanizmi sifatida qaraladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotning metodologik asosini **kompetensiyaviy, shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatga asoslangan va integrativ yondashuvlar** tashkil etadi. Ushbu yondashuvlar kommunikativ kompetensiyani faqat nazariy bilimlar majmui sifatida emas, balki talabaning real ta'limiy vaziyatlarda muloqot qilishi, hamkorlik qilishi, o'z fikrini asoslay olishi va kommunikativ faoliyatini refleksiv baholashi orqali namoyon bo'ladigan yaxlit qobiliyat sifatida ko'rib chiqish imkonini beradi.

Tadqiqotda **nazariy tahlil, qiyosiy tahlil, pedagogik modellashtirish, pedagogik kuzatuv, diagnostik topshiriqlar va natijalarni tahlil qilish** metodlaridan foydalanildi. Nazariy tahlil orqali kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga oid ilmiy qarashlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'rganildi. Qiyosiy tahlil asosida interfaol metodlar hamda raqamli texnologiyalarning kommunikativ faoliyatni tashkil etishdagi imkoniyatlari aniqlandi. Pedagogik modellashtirish esa mazkur vositalarni yagona metodik tizimga birlashtirish uchun asos bo'lib xizmat qildi.

Tadqiqot konsepsiyasida kommunikativ kompetensiyaning **motivatsion-qiymatli, kognitiv, faoliyatli va refleksiv** komponentlari ajratildi. Motivatsion-qiymatli komponent muloqotga ehtiyoj va hamkorlikka tayyorlikni; kognitiv komponent kommunikatsiya usullari va strategiyalariga oid bilimlarni; faoliyatli komponent fikrni ifodalash, tinglash, dalillash va hamkorlik qilish ko'nikmalarini; refleksiv komponent esa o'z kommunikativ faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish qobiliyatini ifodalaydi.

Tadqiqot metodikasining asosiy xususiyati – raqamli texnologiyalar va interfaol metodlarni alohida emas, balki ularning funksional imkoniyatlarini o'zaro bog'lagan holda qo'llashdan iborat. Bunda muammoli ta'lim talabaning izlanish va muammoni anglash faoliyatini, case-study vaziyatni tahlil qilish va qaror qabul qilishni, collaborative learning hamkorlikdagi muloqotni, debat fikrni dalillashni, flipped classroom esa auditoriya vaqtini faol kommunikativ faoliyatga yo'naltirishni ta'minlaydi. Zamonaviy pedagogik metodlarning kommunikativ natijalarga ta'siri bo'yicha so'nggi tizimli tadqiqotlar ham ushbu yo'nalishning ilmiy asosga ega ekanini ko'rsatmoqda. Masalan, 2026-yilgi meta-tahlilda case-based, problem-based va team-based learning yondashuvlari kommunikativ ko'nikmalar bilan bir qatorda muammolarni hal qilish va mustaqil ta'lim natijalariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatgani aniqlangan.

Mazkur integratsiyani amaliy jihatdan tashkil etish uchun tadqiqotda **4R-CYCLE** metodik sikli taklif etiladi:

Talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan 4R-CYCLE modelining tarkibiy bosqichlari

Bosqich	Mazmuni	Yetakchi pedagogik vositalar	Kommunikativ natija
Research	Muammoni aniqlash, axborot izlash	Muammoli ta'lim, raqamli texnologiyalar	Savol qo'yish, axborot izlash
Reasoning	Axborotni tahlil qilish, fikrni shakllantirish	Case-study, collaborative learning	Tahlil qilish, fikrni asoslash
Response	Yechimni taqdim etish va himoya qilish	Debat, taqdimot	Muloqot, argumentatsiya
Reflection	Faoliyatni baholash va xulosa chiqarish	Refleksiya, raqamli feedback	O'zini baholash va takomillashtirish

4R-CYCLEning muhim jihati shundaki, uning bosqichlari bir-biridan ajratilgan mustaqil faoliyatlar emas, balki **uzluksiz pedagogik sikl**ni tashkil etadi. Research bosqichida shakllangan savol va axborot Reasoning bosqichida tahlil qilinadi; hosil qilingan xulosa Response bosqichida

kommunikativ shaklda ifodalanadi; Reflection esa erishilgan natijani baholash va keyingi faoliyatni takomillashtirish uchun asos yaratadi.

Shu tariqa, tadqiqot metodologiyasida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish jarayoni quyidagi mantiqiy ketma-ketlik asosida tashkil etiladi:

muammoli vaziyat → izlanish → tahlil va asoslash → hamkorlikdagi muhokama → kommunikativ javob → refleksiya.

Tadqiqotning metodik konsepsiyasi shundan iboratki, **texnologiyaning o'zi emas, balki uning talabaning kommunikativ faoliyatidagi funksiyasi** asosiy mezon sifatida olinadi. Bu yondashuv interfaol va raqamli vositalardan formal foydalanishning oldini olib, ularni kommunikativ kompetensiyaning muayyan komponentlarini rivojlantirishga maqsadli yo'naltirish imkonini beradi.

Shunday qilib, tadqiqot metodologiyasi kommunikativ kompetensiyaning mazmuni, uni rivojlantirish vositalari va kutilayotgan natijalarni yagona tizimga birlashtirishga qaratilgan. Mazkur metodologik asos keyingi bosqichda ishlab chiqilgan **takomillashtirilgan metodik modelning mazmuni va uning pedagogik mexanizmini** asoslash imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari va muhokamasi. Tadqiqot natijalari innovatsion ta'lim muhitida talabalar kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi qo'llanilayotgan pedagogik texnologiyalarning soniga emas, balki ularning **maqsadli va funksional integratsiyasiga** bog'liqligini ko'rsatadi. Shu asosda kommunikativ faoliyatni izchil tashkil etishga yo'naltirilgan takomillashtirilgan metodik yondashuv ishlab chiqildi.

Taklif etilayotgan metodikaning asosiy g'oyasi – raqamli texnologiyalar va interfaol metodlarni mustaqil vositalar sifatida emas, balki talabaning kommunikativ faoliyatining turli bosqichlarini qo'llab-quvvatlovchi yagona tizim sifatida qo'llashdan iborat. Bunday yondashuv collaborative learningning kommunikatsiya va analitik fikrlashni rivojlantirishdagi imkoniyatlari haqidagi zamonaviy tadqiqotlar bilan hamohangdir.

Takomillashtirilgan metodik model

Ishlab chiqilgan metodik model to'rtta o'zaro bog'liq komponentni qamrab oladi:

maqsadli komponent – talabalarda samarali muloqot, hamkorlik, argumentatsiya va refleksiya ko'nikmalarini shakllantirish;

mazmuniy komponent – o'quv mazmunini kommunikativ vazifalar bilan bog'lash;

texnologik komponent – raqamli texnologiyalar, muammoli ta'lim, case-study, debat, collaborative learning va flipped classroomni maqsadli integratsiyalash;

natijaviy komponent – talabaning kommunikativ kompetensiyasidagi o'zgarishlarni belgilangan mezonlar asosida baholash.

Modelning asosiy farqi shundaki, bunda pedagogik texnologiya "qo'llaniladigan vosita" sifatida emas, **muayyan kommunikativ natijaga olib boruvchi mexanizm** sifatida belgilanadi.

4R-CYCLEning amaliy mexanizmi

Takomillashtirilgan metodikaning texnologik asosi sifatida **4R-CYCLE** taklif etiladi:

Bosqich	Talabaning asosiy faoliyati	Yetakchi metodlar	Kommunikativ natija
Research	Muammoni aniqlash, axborot izlash	Muammoli ta'lim, raqamli texnologiyalar	Savol qo'yish, axborot bilan ishlash
Reasoning	Tahlil qilish, taqqoslash, asoslash	Case-study, collaborative learning	Mantiqiy fikrlash, argumentatsiya
Response	Fikrni ifodalash va himoya qilish	Debat, taqdimot	Samarali muloqot
Reflection	Faoliyatni tahlil qilish	Refleksiya, feedback	O'zini baholash va takomillashtirish

4R-CYCLEning muhim jihati uning **takrorlanuvchi sikl** sifatida tashkil etilishidir. Research bosqichida yuzaga kelgan savollar Reasoning jarayonida tahlil qilinadi; shakllangan xulosa Response bosqichida kommunikativ tarzda ifodalanadi; Reflection esa olingan tajribani baholash va keyingi faoliyatni takomillashtirish uchun asos yaratadi.

Shunday qilib, kommunikativ faoliyat quyidagi uzluksiz zanjirga aylanadi:
muammo → izlanish → tahlil → hamkorlik → kommunikativ javob → refleksiya → yangi kommunikativ vazifa.

Pedagogik texnologiyalarning funksional integratsiyasi:

Taklif etilayotgan modelda texnologiyalarning vazifalari aniq differensiallashtiriladi. Muammoli ta'lim talabaning izlanishini faollashtirsa, case-study real yoki modellashirilgan vaziyatni tahlil qilishga yo'naltiradi. Collaborative learning guruhli muloqot va hamkorlikni kuchaytiradi. Debat fikrni dalillash va qarama-qarshi nuqtayi nazarlarni tahlil qilishga xizmat qiladi. Flipped classroom esa auditoriya vaqtini tayyor axborotni yetkazishdan ko'ra, muhokama va kommunikativ faoliyatga yo'naltirish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalar mazkur jarayonlarning umumiy kommunikativ muhitini qo'llab-quvvatlaydi: talaba axborot izlaydi, raqamli resurslardan foydalanadi, natijalarni taqdim etadi va qayta aloqa oladi. Zamonaviy tadqiqotlarda ham raqamli vositalarning samarasi texnologiyaning o'zidan ko'ra, uning pedagogik dizayn, fasilitatsiya, hamkorlik va refleksiya bilan qanday bog'langaniga ko'proq bog'liqligi qayd etilmoqda.

O'qituvchi va talaba faoliyatidagi o'zgarish:

Takomillashtirilgan metodika o'qituvchi va talabaning ta'lim jarayonidagi funksiyalarini ham o'zgartiradi. O'qituvchi tayyor bilimni yetkazuvchi subyektdan **kommunikativ vaziyatlarni loyihalovchi, fasilitator va refleksiyani tashkil etuvchi** subyektga aylanadi. Talaba esa tayyor axborotni o'zlashtiruvchi pozitsiyadan **izlanuvchi, tahlil qiluvchi, hamkorlik qiluvchi va o'z fikrini asoslovchi faol subyektga** o'tadi.

Natijada kommunikatsiya mashg'ulotning qo'shimcha elementi emas, balki **bilimni egallash va uni amalda qo'llash jarayonining o'ziga singdirilgan faoliyatga** aylanadi.

Muhokama. Olingan nazariy-metodik natijalar zamonaviy tadqiqotlarda qayd etilgan tendensiyalar bilan mos keladi. Xususan, collaborative learning bo'yicha 2026-yilgi tizimli sharhda puxta loyihalashtirilgan hamkorlik muhiti talabalarning kommunikatsiyasi, analitik fikrlashi va raqamli vositalardan maqsadli foydalanishini qo'llab-quvvatlashi ko'rsatilgan.

Biroq mazkur tadqiqotning metodik jihatdan o'ziga xos tomoni – alohida texnologiyalarning samaradorligini qayta ko'rsatish emas, balki ularni **kommunikativ faoliyatning bosqichlari bilan funksional bog'lash**dir. Shu sababli 4R-CYCLE modeli metodik vositalar majmui emas, balki ularni qo'llashning ichki mantiqini belgilovchi mexanizm sifatida talqin qilinadi.

Shu asosda takomillashtirilgan metodikaning asosiy ilmiy-metodik natijasini quyidagicha ifodalash mumkin:

raqamli texnologiya + interfaol metod + kommunikativ vazifa + refleksiv qayta aloqa = kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning integrativ mexanizmi.

Bu formulada asosiy urg'u texnologiyaga emas, **talabaning kommunikativ faoliyatiga** beriladi. Aynan shu jihat taklif etilayotgan metodikaning pedagogik qiymatini belgilaydi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari innovatsion ta'lim muhitida talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish uchun raqamli texnologiyalar va interfaol pedagogik metodlarni maqsadli integratsiyalash zarurligini ko'rsatdi. Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish faqat alohida kommunikativ mashqlarni bajarish bilan emas, balki talabaning izlanish, tahlil qilish, hamkorlik qilish, o'z fikrini asoslash va o'z faoliyatini baholash jarayonlarini yagona pedagogik tizimda tashkil etish orqali samarali amalga oshirilishi mumkin.

Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan **4R-CYCLE (Research–Reasoning–Response–Reflection)** metodik sikli talabaning kommunikativ faoliyatini izchil tashkil etishga xizmat qiladi. Unda Research bosqichi izlanish va savol qo'yishni, Reasoning tahlil va dalillashni, Response o'z fikrini kommunikativ tarzda ifodalashni, Reflection esa faoliyatni baholash va takomillashtirishni ta'minlaydi.

Takomillashtirilgan metodikaning muhim jihati – muammoli ta'lim, case-study, collaborative learning, debat, flipped classroom va raqamli texnologiyalarni alohida vositalar sifatida emas, balki **aniq kommunikativ natijaga yo'naltirilgan yagona metodik tizim** sifatida

qo‘llashdan iborat. Bunda o‘qituvchi fasilitator va ta’lim jarayonini loyihalovchi, talaba esa faol, mustaqil va hamkorlikka tayyor ta’lim subyekti sifatida namoyon bo‘ladi.

Shunday qilib, taklif etilgan metodik yondashuv innovatsion ta’lim muhitida talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning **maqsadli, tizimli va reflektiv mexanizmini** shakllantirishga xizmat qiladi. Tadqiqotning keyingi bosqichida mazkur metodikaning samaradorligini pedagogik tajriba-sinov asosida tekshirish, kommunikativ kompetensiya komponentlarining rivojlanish darajasini diagnostik mezonlar va statistik ko‘rsatkichlar orqali aniqlash maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Li Y., Wang X., Zhu X.-r., Zhu Y.-x., Sun J. Effectiveness of problem-based learning on the professional communication competencies of nursing students and nurses: A systematic review // *Nurse Education in Practice*. – 2019. – Vol. 37. – P. 45–55. – DOI: 10.1016/j.nepr.2019.04.015.
2. Yoo M.-S., Park H.-R. Effects of case-based learning on communication skills, problem-solving ability, and learning motivation in nursing students // *Nursing & Health Sciences*. – 2015. – Vol. 17, No. 2. – P. 166–172. – DOI: 10.1111/nhs.12151.
3. Zou Y., Xie W., Huang H., Liu D., Zhou Q., Yi Q., Tong X., Mao P. The effects of case-based, problem-based, and team-based learning on nursing students’ problem-solving, self-directed learning, and communication skills: a systematic review and meta-analysis // *BMC Medical Education*. – 2026. – Vol. 26. – Art. 270. – DOI: 10.1186/s12909-026-08602-3.
4. Baig M. I., Yadegaridehkordi E. Flipped classroom in higher education: a systematic literature review and research challenges // *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. – 2023. – Vol. 20. – Art. 61. – DOI: 10.1186/s41239-023-00430-5.
5. Gutiérrez-Puertas L., Márquez-Hernández V. V., Gutiérrez-Puertas V., Granados-Gámez G., Aguilera-Manrique G. Educational interventions for nursing students to develop communication skills with patients: a systematic review // *International Journal of Environmental Research and Public Health*. – 2020. – Vol. 17, No. 7. – Art. 2241. – DOI: 10.3390/ijerph17072241.
6. Johnson D. W., Johnson R. T., Smith K. A. Cooperative learning: improving university instruction by basing practice on validated theory // *Journal on Excellence in College Teaching*. – 2014. – Vol. 25, No. 3–4. – P. 85–118.